

Lausunto itäisen Suomen tuulivoimarakentamisesta

Khall 19.11.2024 § 225
639/11.01.00.03/2024

Valmistelija Kaupunginjohtaja Juhana Juntunen puh. 044 725 5222.

Johdanto

Työ- ja elinkeinoministeriö ja puolustusministeriö julkaisivat kesäkuussa työryhmän loppuraportin itäisen Suomen tuulivoimarakentamisesta. Työryhmän tarkoituksena oli selvittää keinoja aluevalvonnan ja tuulivoimarakentamisen yhteensovittamiseksi.

Yhtenä ratkaisuna raportissa esitettiin kompensatioaluemallia. Kompensatioalue edellyttäisi riittävän tarkkaa sijainti- ja kokotietoa alueelle rakennettavista tuulivoimaloista sekä sitoutumista ratkaisun rahoittamiseen. Kompensatioalueen perustaminen edellyttäisi valtion silta- ja siltarahoitusta sekä riittävän varmuuden siitä, että kerättävät kompensatiomaksut kattaisivat Puolustusvoimille syntyvät ylimääräiset kustannukset halutussa määrin. Kompensatioalue tulisi lisäksi valita niin, että tuulivoimainvestoinnit olisivat mahdollisia myös muiden rakentamista ohjaavien tekijöiden osalta.

Kompensaatoratkaisun lisäksi raportissa käsiteltiin muun muassa aluevalvonnan teknisiä ratkaisuja, tuulivoimarakentamisen koordinaation lisäämistä sekä Puolustusvoimien lausuntomenettelyn kehittämistä.

Tavoitteet

Kuulemisen tavoitteena on selvittää raportissa esitettyjen vaihtoehtojen toteutettavuutta keskittyen erityisesti kompensatoratkaisuun. Lisäksi lausunnonantajat voivat esittää yleisiä näkemyksiä raportin sisällöstä ja johtopäätöksistä mukaan lukien toiveet koordinaation lisäämisestä.

Kompensatioalueen muodostamisen edellytyksenä on tarkempi tieto rahoituksesta ja yritysten valmiudesta sitoutua kustannusten rahoittamiseen. Siten tuulivoima-alan yrityksiä pyydetään ottamaan kantaa erityisesti kompensatiomallin rahoitukseen. Raportissa on esitetty arviot kompensatiomallin kustannuksista tuulivoimalaa kohden erilaisissa skenaarioissa. Etenemisen kannalta keskeisiä kysymyksiä ovat:

- Kuinka paljon kompensatiomaksua yrityksenne olisi valmis maksamaan (euroa/tuulivoimala)?
- Mikäli oletetaan, ettei valtio tai muu julkinen taho osallistu kompensatiomaksujen kustannuksiin, olisiko yrityksellänne kiinnostusta rakentaa tuulivoimaa kompensatioalueelle? Tällöin yritysten tulisi kattaa kompensatiomaksu kokonaisuudessaan.
- Kuinka suuren vakuusmaksun yrityksenne olisi valmis maksamaan mahdollisuudesta rakentaa kompensatioalueelle? Vakuusmaksulla pyrittäisiin hallitsemaan riskiä kompensatioalueen kustannusten kattamisesta sekä sitouttamaan tuulivoimahankkeiden syntyminen kompensatioalueelle tai kompensatioalueille.

- Millä muilla tavoin yrityksenne pystyisi osoittamaan sitoumuksen kompensatioalueen kehittämiseen?

Lausunnonantajilta pyydetään lisäksi ehdotuksia kompensatioalueista tai alueen osasta. Raportissa on esitetty, että kompensatioalueen tulisi olla vähintään kahden maakunnan kokoinen. Ehdotus tulisi perustella vastaamalla esimerkiksi seuraaviin kysymyksiin:

- Kuinka paljon tuulivoimaa alueelle olisi mahdollista rakentaa kompensatoratkaisun myötä?
- Miten ehdotuksessa on huomioitu muut rakentamista ohjaavat tekijät? Muilla ohjaavilla tekijöillä tarkoitetaan muun muassa tuulivoiman paikallista hyväksyttävyyttä, luontoarvoja sekä alueelle suunniteltuja sähköä kuluttavia investointeja.

Lausunnoissa voi nostaa myös muita huomioita työryhmän loppuraportista.

Esittelijä Kaupunginjohtaja Juntunen Juhana

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää antaa seuraavan lausunnon em. asiaan:

Kuhmon kaupunki kannattaa työ- ja elinkeinoministeriön ja puolustusministeriön työryhmän tavoitetta selvittää ja edistää keinoja aluevalvonnan ja tuulivoimarakentamisen yhteensovittamiseksi itäisessä Suomessa. Tavoite on tunnistettu muun muassa Itäisen Suomen ohjelman valmistelussa. Itäisessä Suomessa on huomattava potentiaali rakentaa maatuulivoimaa muun muassa harvan asutuksen takia. Uusiutuvan energian saatavuudella on tärkeä rooli investointien kohdentumisessa ja Suomen kilpailukyvyn edistämisessä, ilmastotavoitteiden toteutumisessa sekä alueiden elinvoiman varmistamisessa.

Yhtenä ratkaisuna TEM:n ja puolustusministeriön työryhmän itäisen Suomen tuulivoimarakentamista koskevassa loppuraportissa on esitetty kompensatioaluemallia. Lausuntopyyntöön mukaan kompensatioalue tulisi valita niin, että tuulivoimainvestoinnit olisivat mahdollisia puolustusvoimien aluevalvontatehtävän turvaamisen ohella myös muiden rakentamista ohjaavien tekijöiden osalta.

Tuulivoimarakentamista ohjaavia tai siihen vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa maakunnan liiton ja kuntien kaavoituspäätökset, YVA-menettely ja kantaverkon liityntämahdollisuudet. Kompensatioalueiden valinta-aikataulussa on hyvä ottaa huomioon muun ohella kaavoitusmenettelyyn kuluva aika, mikäli kaikki rakentamiseen vaikuttavat seikat on tarkoitettu huomioida valmistelussa. Maankäyttö- ja rakennuslain (Alueidenkäyttölain 1.1.2025 alkaen) mukaan oikeusvaikutteista yleiskaavaa voidaan käyttää suoraan tuulivoimalan rakentamisluvan perusteena. Tuulivoimarakentaminen voi edellyttää myös maakuntakaavan valmistelua. Kaavoitus kestää keskimäärin noin 2–5 vuotta, sekä tämän lisäksi tulee mahdolliseen muutoksenhakuun kuluva aika. Kaavoituksessa tutkitaan alueiden soveltuvuutta tuulivoimarakentamiseen eri tekijöiden kannalta ja yhteensovitetään tuulivoimatuotanto muiden maankäyttötarpeiden kanssa. Tähän liittyen aluevalvonnan ja tuulivoimarakentamisen yhteensovittamisessa on tärkeä varmistaa sujuva

tiedonkulku ja yhteistyö eri viranomaistahojen välillä.

Lausuntopyynnössä on pyydetty ehdotuksia kompensatioalueista tai alueen osasta. Kuhmon kaupunki ehdottaa ensimmäisen vaiheen kompensatioalueen osaksi Kainuun voimassa olevan tuulivoimamaakuntakaavan 2035 ja tuulivoimamaakuntakaavan 2030 toteutumattomia tuulivoimaloiden alueita, joilla sensoritekniikan kehittyminen voi mahdollistaa tuulivoimarakentamisen ja puolustusvoimien aluevalvonnan yhteensovittamisen myöhemmin tulevaisuudessa. Seuraavan vaiheen pidemmän aikavälin tavoitteena (ml. kaavoitukseen kuuluva aika) on tarpeellista huomioida myös muu tuulivoimapotentiaali itäisessä Suomessa esimerkiksi maakuntakaavoissa olevien tuulivoimaloiden alueiden lähialueella olevat mahdolliset muut maakunnallisesti, seudullisesti ja paikallisesti merkittävät potentiaaliset tuulivoimarakentamiseen soveltuvat alueet yli maakuntarajojen.

Kuhmon kaupunki toteaa, että kansallisen turvallisuuden, huoltovarmuuden, energiaintensiivisten investointien sekä alueiden elinvoiman kannalta on ehdottoman tärkeää, että itäisin Suomi ei jää puhtaasti siirtymän ulkopuolelle. Elinvoimainen ja asuttu rajaseutu on turvallisin raja. Uusiutuvan energian saanti on tarpeen turvata nykyisen teollisuuden ja tulevien investointien tarpeisiin joka tapauksessa lisäksi myös muilla tavoilla kuten kantaverkkoa vahvistamalla, jota teollisen kokoluokan tuulivoimarakentaminen osaltaan täydentää.

Kuhmon kaupungilla ei ole muuta huomautettavaa itäisen Suomen tuulivoimarakentamisen -loppuraportista.

Päätös Kaupunginhallitus yksimielisesti hyväksyi kaupunginjohtajan päätösehdotuksen.